

Єгипетські та грецькі міфи Сковорода вважає найбільш ранніми спробами самопізнання, на основі яких вироблялися правила практичної поведінки людей під керівництвом вищої природи. Ідея необхідності самопізнання дістає у Сковороди вираз у яскравих інтерпретаціях міфа про Наркіса. Сковорода твердить: „Наркісов образ благовестит сіє: „Узнай себя” [2, 265]. При цьому філософ висміє тих „буйних Наркісов”, які закохуються в зовнішню свою плоть, він закликає до пізнання в собі істинної людини, її серця, а не „тлінності” своєї.

На думку Сковороди, Біблія – це особливий світ символів, що має втаємничений, духовний, невидимий зміст. Вона для нього є важливим засобом пізнання сутності людини. Трактуючи Біблію як „богознання”, філософ відзначає, що, як „имеющий очи все видит, так чувствующий бога все разумеет и все имеет” [3, 85].

Шлях самопізнання – це шлях самовдосконалення, здобуття щастя і свободи людини. Не можна навчити любити свободу. Скільки не пояснюй рабу, яка вона прекрасна – він не зрозуміє. Людина має наповнитися свободою, щоб досягти „сродність” (за Сковородою) своєї душі з певним способом життя і загальнолюдськими цінностями. Людина тоді принесе найбільше користі людям, суспільству, коли повністю розкриє свої можливості за покликанням у своєму природному знанні і стані.

Література:

1. Сковорода Григорій. Твори: У 2 т. Т. – К, 1994.
2. Філософія Григорія Сковороди. – К., 1972.
3. Сковорода Григорій: дослідження, розвідки, матеріали. – К, 1992.

Черних Г. П.

аспірантка

Київ

ФІЛОСОФІЯ Г.С. СКОВОРОДИ У СВІТЛІ СУЧАСНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ

«Природа є першоджерельною всьому причиною та саморушійною пружиною»

Г. С. Сковорода

Органічно переосмислюючи досвід і знання попередників про творчість та життя славетного діяча науки, великого філософа і богослова Григорія Савича Сковороди спостерігається зародження *екологічного мислення та глибоке розуміння природи.*

«Наука про людину та її щастя – найважливіша з усіх наук» так вважав Г.С. Сковорода, чи не те саме нам потрібно зрозуміти в наш час екологічних катастроф? Щастя коли людина живе і нічого їй не загрожує, вона може працювати, розвиватися духовно та продовжувати свій рід.

Мандрівний учитель всього українського народу бажав щоб його філософічні погляди ширилися серед суспільства, бо справді казав людям нове слово, котре по-новому б мусило збудувати й їх життя. Саме таким словом є в наш час екологічні науки.

Ким є людина? Який зміст її життя? Які основні грані людської діяльності?

Ми бачимо, що філософ намагався сконструювати життєвий простір людини не тільки за допомогою раціонально визначених філософських понять, а й за допомогою того, з чим повсякденно має справу людина і що одночасно має для неї вирішальне значення. Тільки так людина буде сприймати небезпеку коли вона стосується саме її. [1]

“Пізнай себе” – шлях до пізнання – це не тільки раціональне осягнення людського життя, це насамперед переживання його. Мабуть, і тому Г.С. Сковорода прагнув самотності, бо найвищим щастям він бачив досягнення глибин власної душі. Г.С.Сковорода не прагнув самореалізації, він прагнув самовдосконалення.

На підставі такого розуміння щастя Г.С. Сковорода проповідував простоту життя, бідність (розумна достатність), вдоволення, яке випливає із спілкування людини з природою.

Людина має обрати собі заняття не тільки не шкідливе для суспільства, а й таке, яке приносить їй внутрішнє задоволення і душевний спокій.

«Є велика різниця між чоловіком і іншою твар'ю: тільки чоловік має вільну волю, а значить, і відповідальності за свої події» - людство має зрозуміти свою відповідальність за існуючий стан речей та спробувати змінити свою поведінку та ставлення до Природи. [2]

«Природа нескінченна в просторі, вічна в часі, невичерпна в своїх проявах, вона ніким не була створена, ніколи не загине» - це ряд сформульованих філософом положень про природу, але в наш час останнє вже знаходиться під сумнівом.

Своєю творчістю і життям Г.С. Сковорода продемонстрував можливість здійснення глибинних перетворень які зараз так необхідні людству.

Якими б фантастичними успіхами тішилося людство, настав час зрозуміти, що вони мало важать, коли на Землі немає порядку, коли існування життя на планеті опинилося під загрозою через екологічну ситуацію, котра вже близька до критичної й ініційована глобальними масштабами впливу самої людини на біосферу, неузгодженістю її повсякденної практичної діяльності із законами Природи й розвитку життя на Землі. [3]

Тож цілком природно, що на початку третього тисячоліття розпочався процес *екологізації свідомості людей*, озброєння їх екологічними знаннями. Це має забезпечити формування в кожній особистості екологічної етики, виховання екологічної культури. Зрештою людство повинне навчитися будувати свої взаємини з навколишнім світом із позиції поваги до Природи, до всього живого.

Антропологічні погляди привели мислителя до переконання, що людина – частина природи. Але що таке природа? Яке місце в ній займає суспільство та людина? Яким законам підпорядковується людина? Що таке духовне життя людини та в якому відношенні воно знаходиться до її тілесної природи, до її життя в суспільстві, до загальної системи миротворення?!

Література:

1. Філософія: Навчальний посібник / І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко, І. В. Бойченко, В. П. Розумний та ін.; За ред. І.Ф. Надольного. – К.: Вікар, 1997. – С.175-178.
2. Г. С. Сковорода «Розмова про істинне щастя»/ Пер. укр. мовою, прим. В. О. Шевчука. – Х.: Прапор, 2002.- 280с.
3. И. А. Табачников «Григорий Сковорода. М., Мысль, 1972. – 207с.

Т.А.Козинцева

доц. кафедри філософії

Сумський державний університет

ФИЛОСОФИЯ КАК ФИЛОСОФСТВОВАНИЕ

Каждая эпоха в развитии человеческого общества представляет собой определенное равновесие, вызванное с одной стороны, существованием мировоззренческой парадигмы, задающей базовый способ рефлексии, с другой – альтернативный. Творчество Г.С.Сковороды